

Глінка Н. В.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови факультету лінгвістики, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ. ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

З початком повномасштабної війни на території України мільйони громадян нашої держави були вимушені залишити батьківщину, рятуючи власні життя і життя своїх рідних. Як результат – це статус вимушених емігрантів у чужих країнах і необхідність адаптації до нових життєвих умов. Що виявилось найскладнішим у вимушеній еміграції для наших співвітчизників? Найскладнішим для подолання фактором виявилась саме вимушеність ситуації – раптова відмова від звичного, рідного, вартісного, важливого у житті, і зіткнення з невідомим, на тлі катастрофічних подій, яким складно протистояти. Після першого відчуття безпеки людина занурюється у дифузію ідентичності, намагаючись усвідомити свою роль і місце у новому контексті, оскільки звична діяльність, побутові умови, коло комунікації і зручні засоби взаємодії втрачені. У значній мірі важливими є й ті ресурси, якими на момент біженства володіє людина: перш за все, це знання мови чи вміння новою мовою швидко оволодіти, освіта і практичні навички для працевлаштування (наприклад, у країнах Європи найбільші можливості при пошуку роботи мали спеціалісти у б'юті-індустрії та будівництві, а також викладачі для українських дітей), наявність друзів чи родичів поблизу, що було одним з визначальних факторів вибору країни для біженства.

На цьому етапі адаптації не менш важливу роль відіграє успішна міжкультурна комунікація. Міжкультурна комунікація – це взаємодія «культур» двох суб'єктів (акторів) або індивіда з групою (групи з групою), в результаті якої відбувається пристосування одних ціннісних орієнтацій і норм поведінки до інших, їх взаємовпливи, поглинання чи витіснення і заміна одних іншими [2, с. 72]. Новим комунікативним колом для біженців стають іншомовні представники державних органів, медичні працівники, освітяни, сусіди, тощо. Тут значне місце посідає контекст комунікації у культурах, що є «висококонтекстними» (Е. Холл), до яких відноситься й культура України. У цих культурах велике значення має не стільки те, що саме сказано, скільки те, в якому

сенсі сказано та які обставини супроводжували процес комунікації. Едвард Холл у книзі «Beyond Culture» («По той бік культури») пише, що культура визначає те, на що ми звертаємо увагу і що можемо ігнорувати [3, р. 85]. Позитивний досвід спілкування з новим середовищем, знайомство з новою культурою, звичаями, традиціями, місцевістю, транспортом пришвидшують шлях інтеграції. Природна відкритість до нових вражень допомагає нашим співвітчизникам мандрувати, гуляти новими маршрутами, відвідувати національні свята та місцеві культурні події, долучатися до масових заходів (часто – це акції підтримки чи протесту). Як правило, територіальні громади підтримують бажання українців представляти свою музикальну культуру, кухню, традиційне вбрання на подібних заходах, замовляють літературу українською мовою, надають приміщення для облаштування українських культурно-просвітницьких центрів. Ключовим етапом у такій комунікації є організація різноформатних занять з вивчення мови.

Однак, існують і чинники помилкового сприйняття контекстів комунікації при спілкуванні вимушених мігрантів та представників приймаючих громад, на їхнє взаєморозуміння впливають такі фактори:

- наявність упередженості та стереотипів у ставленні комунікаторів один до одного;
- пережита колективна травма вимушеної міграції, що ускладнює створення вимушеними мігрантами нових соціальних контактів, викликає «синдром недовіри» та спричиняє прийняття мігрантами ролі жертви;
- наявність об'єктивних розбіжностей у потребах, які можуть по-різному сприйматися сторонами комунікації як наслідок різного особистого досвіду;
- наявність соціокультурних розбіжностей між представниками приймаючої громади та вимушеними мігрантами, що може спричинитися специфікою місцевого ринку праці та мовними традиціями [1, с. 45].

Отже, констатуємо факт безпрецедентної щирої підтримки українських біженців у приймаючих країнах, зауважуємо її складності, викликані різними контекстами міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Попова О. О. Чинники неефективності соціальної комунікації вимушених мігрантів у приймаючому суспільстві. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 2020 р. С. 43-49.
2. Щербина В. М. Міжкультурна комунікація у сучасному соціокультурному просторі. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія*.

*Соціологія. Право № 2 (18), 2013. С. 70-75. [http://visnyk-
psp.kpi.ua/article/view/33212/29790](http://visnyk-
psp.kpi.ua/article/view/33212/29790)*

3. Hall E. Beyond Culture. New York, 1989.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-11>

Горлачова В. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри Іноземних мов професійного спілкування,
Національний університет «Запорізька політехніка»*

ЛЕКСИЧНА ОДИНИЦЯ АНТИВАКСЕР ЯК ПРИКЛАД РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Мова – це найефективніший інструмент людини визначити, зафіксувати та пояснити реалії оточуючого світу. Стикаючись з новими поняттями та процесами, індивід одразу звертається до спроб номінувати їх, надавши «вербальну» оболонку суттєвим предметним характеристикам об'єкта, своїм роздумам, ставленню та оцінці нового явища. З часом лексичний склад кожної мови змінюється, цей процес невідворотний, тому що вербальний код підлаштовується під потреби своїх носіїв: викреслюючи з узусу вже непотрібні слова, самостійно продукуючи неологізми, запозичуючи нові семантичні значення та форми з інших мов тощо.

Здоров'я, гарний фізичний та психологічний стан людини, безперечно, слід визнати одним з найважливіших аксіологічних орієнтирів соціуму, тому й словниковий запас, що дозволяє надати опис цим поняттям, постійно змінюється в залежності від потреб індивіда. 2019 рік ознаменувався появою та широким розповсюдженням Covid-19, ця пандемія безумовно змінила плін життя людей по всьому світу. Боротьба з ковідом стала поштовхом для актуалізації та повернення в активний вжиток багатьох існуючих слів та впровадженню неологізмів у всіх мовах світу. За версією Cambridge Dictionary лексема *quarantine* стала однією з найбільш запитуваних користувачами: «Our Word of the Year 2020 is... quarantine. Our data shows it was one of the most highly searched words on the Cambridge Dictionary this year» [3]. Лексикографічне видання Oxford Dictionary зазначило підвищений інтерес до лексичного масиву за темою коронавіруса взагалі: «Coronavirus, one of its words of the year, is a term that dates back to the